

Régi emlékek, új tanulmányok...

Ma délelőtt érkezik Szegedre Szabó Dezső, a magyar sors „roppant magányosa”

(A Délmagyarország munkatársától.) Ma és holnap este Szabó Dezső előadást tart Szegeden. Volt már ebben a városban és volt már mindenütt, ahol az ősi magyar jaj segítségért kiáltott. És ő segített, mert arra teremtette az Isten. Köszöntsék ezek a visszapillantó sorok, amelyek Szabó Dezsőben meg akarják látni és érezetni az ifjúság jövőjét, küzdő és teremtő élniakarását...

Sarah Bernhardt-nak fiához írt egyik levelében áll ez a sokat emlegetett mondat:

— Tu travailles à l'école...? Allons, je ne pleure plus...

Nem sir — mint írja — hiszen a fia dolgozik az iskolában, készül a jövőre, amely még bizonytalan körvonalakat mutat azokban a kérdésekben, amelyeket a gyermek föltesz a hozzáírt levelek sorai között. S ő felel erre a kérdésekre. Azt írja: álmodik, hideg szobában ül újra, éhesen, szegényen úgy, ahogy elkezdte az életet. És elgondolkodik: milyen könnyen akarja a kislia meghódítani a sorsot, amelyet meg sem ismerhetett az iskola padjai között... Hiszen az iskola legfőbb előkészítő, de nem nevel az életre... És mégis milyen különös a fiatalság az önmagának kiépített birodalom határain belül. Dolgoznak az iskolában — mindegy hogy jól vagy rosszul, mindegy, hogy célszerűen vagy ügyetlenül — addig, míg el nem jutnak az úgynevezett „nagy élményhez”, hiszik, hogy a megfaragott padokban az étellel ismertették meg őket. S vajjon milyen élmény elégséges ahhoz, hogy kiábránduljon a meginduló lélek, megismerje a mindennapokat, rátaláljon önmagára és megtanulja szeretni azt, akit eddig a tanárkodó szigor miatt nem tudott: az embert... Erre az élményre kell előkészíteni a fiatalságot, mert a sors utja csak kiszámíthatatlan, de az ifjúság utja ismeretlen... A valóságot tiltó rendszabályok takarják el, pedig arról tudomást szerezni soha sincs elég korán, annak jó és rossz oldalait mindig csak későn ismeri föl az ember. S akkor rendszerint ellenfordul mindannak, amit elvnek, rendnek hitt eddig. Az ifjúság ugyanis önmaga választja meg ideáljait, s bármilyen félremagyarázott ember is: ez eszménykép: követi, hisz neki és egy napon félrerugja a fölpántlikázott tilalomfákat. Mindenki tudja ezt: s mért csodálhatnának mégis élettelen képeket az ifjúsággal?

Mindezt egy ma is kísértő középiskolai mondat juttatta eszünkbe. Aktuális-e az a tette, hogy a mondat főszereplője Szegedre jön és az ifjúság fölkerésére előadást tart a korszerű magyar problémákról. Szabó Dezső sok év után ismét abba a városba érkezik, ahol annakidején egyik megrázó írásának néhány fejezete megszületett. S az a mondat ami fölködklik még ma is az egykori diákok előtt, megérteti egy mindenáron komédiázó

kritikusnak ironikus megállapítását: Szabó Dezsőt azért szereti a tanulóifjúság, mert kevés dolgot adott neki az iskolában. De megérteti egyben azt a szempontot is, hogy miért rötta le ezeket a sorokat ennek a cikknek szerény írója...

Szabó Dezső valóban kevés hivatalos tanulmányt adott annakidején az iskolában. Tinódi Lantos Sebestyén vezeti be „helyszíni tudósításait”: a következő mondattal: „Az mi keveset írtam, igazat írtam...” Talán ezt a szempontot tartották szem előtt a középiskolai irodalomtörténet szerkesztői is, mert Szabó Dezsőnek egyetlen mondatot szántak a tankönyvben, mondván: „A naturalizmus kemény magyar erővel és nagy problémák fölvetésével jelentkezik Szabó Dezső műveiben.” Pont. Ne vitassuk most, hogy ugyanakkor kikaptak a kortársak közül oldalnyira csesztett megdicsőítést, a lényeg ezen az egyetlen mondaton van. Szabó Dezső a leginkább élő és a leginkább ható író a mai magyar litteraturában s ha őt ez az egy mondat ismerteti meg az ifjúsággal, akkor joggal tesszük föl a kérdést: vajjon az iskolában megtudott dolgok átdiffundálnak-e a körülöttünk élő életbe, vajjon az élettel meg van-e a szükséges kapcsolat a tanulóifjúság öntudatában? Azonnal felelhetünk rá: megvan, de ezt nem az iskolának köszönhetjük, hanem a Sarah Bernhardt „nagy élménynek”, amely leolvasztotta a jégárcot az ifjúság lelkeről. S ez a lélek éhes és fogékony. Megérti abban a pillanatban, hogy miért eldugott író Szabó Dezső az iskolakönyvek lapjai között és mohosagyú apák könyvszekrényében és miért él mégis döbbenetesen ható erővel abban a phalanxban, amelyben a fiatalság menetel a jövő felé...?

E sorok írója résztvevő egyszer egy előadáson a budapesti Vigadóban. Szabó Dezső volt az előadó s hallgatósága — az elsősorbeli előkelőségektől kezdve végig a tisztviselőknél, a munkásokon át egészen a székek mögött álló egyetemi hallgatók néma csoportjáig — meglökött és egyre szabadabbá váló lélekkel figyelte a hatalmastü-lékű író minden szavát. Kisdiák volt e sorok írója abban az időben, aki feszegve, féltéken és megilletődve ült a széken és hallgatta az előadást, amely a „nagy élmény” mutatójává volt eddigi padokba-szorított életében. Idegenek, föl-nőtttek ültek körülötte és félt, félt egészen addig a pillanatig, amíg Szabó Dezső a pódiumra nem lépett. Mert az első szavak után azt érezte Szabó Dezső neki beszél, neki, akit most ezek között az idegenek közt senki nem vett észre...

De ezt érezte azon az előadáson mindenki, aki hallotta és hallgatta Szabó Dezsőt. S ez egyik hallatlan erje ennek a hatalmas remete-embernek: egységet tud teremteni az emberi lelkek között. Ha ez a kritikák sokfélesége miatt paradoxonnak hangzik, akkor ássák ki a hitetlenkedők valahonnan azokat a mondatokat, amelyek meg akartak születni, de nem mertek Szabó Dezső ellen. Mert ez az ember vagy meggyőz, vagy megfélemlít. A szó nem fődí az a hatást, amelyet hyperintelligenciája elér, de megmagyarázza. Hatalmas erő, amely nem tűr megalkuvást, amely megfogja az embert, megkötözi és így viszi a szabadság végtelen magassága felé. Rabja lesz az ember azért, hogy érezze a szabadságot...

Ezt az író nem lehet nem észrevenni. Meg kell róla emlékezni az iskolakönyvekben is, hiszen a tudományban nincs poetica licentia. Hatását azonban le lehet tagadni azzal, hogy csak egyetlen mondatot számítanak rá az irodalom rostáján keresztül. S hogy miért: álljon rá itt a magyarázat...

Meleg volt a Vigadó dísztermében. Az első sorok közönségén is meglátszott, hogy szeretnének legalább fújtatni egy alig hallhatót, de itt épp-ugy, mint a többi sorban: diadalt ült az illem és a szabályszerűség. Néhány illedelmes zsebkendő itt-ott előkerült, de csak azért, hogy megtogtassa a mindent tőrő fölneveltséget, aztán elmerült a begombolt kabátok zsebeiben. És ebben a hangulatban Szabó Dezső egyszerűen a nyakához kapott. Egyetlen rántással letépte szimpla gallériáját, letette maga elé az asztalra és folytatta a beszédet.

A közönség egyrésze megkövült, de hátul, az

Tégszekerények legjobb minőségben
SZANTONÁL Széchenyi-tér II. (Városl. térh.)

ifjúság soraiban lörgeteges taps zugott föl az előadó felé. A beszéd mindenkié volt, de ez a cselekedet a fiatalságé maradt. A taps a reform-lelkület rezonanciája volt, azoknak a fiataloknak lelkes megnyilatkozása, akik megértették ebben a pillanatban, hogy nincs szabály, nincs rosszul értelmezett hagyomány akkor, amikor a saját sorsunk, vagy helyzetünk könnyítéséről vagy jobbrafordításáról van szó. Nem az illem-kódex előírásai éltetik az egyént és ezáltal a társadalmat, a nemzetet, hanem a mindenkorli helyzetnek megfelelő cselekedet még akkor is, ha ez ellenkezik a megkövesedett szabályszerűséggel. Ez a szent öncélúság a tömegbe oltva óriási erőt képviselhet kifelé és befelé egyaránt.

S aki a csöndes, meghökent székosorokat nézte, rájött arra, hogy ezért kap csak egyetlen mondatot az iskolakönyvekben Szabó Dezső. Roskadtág piedesztálak és megrögzött szokások őrizete, elkopottsávu lélekvezetők fölcsinentartása, hatalom és kiprotekciozott pozícióföltés az ok, amely miatt le kell takarni azt, aki kérélhetetlen életigazságot hirdet: könyörtelen nyíltsággal. Nem a mondanivalók hibásak, hanem mert gallér és színes nyakkendő nélkül, leplezetlenül mondja őket a magyar sors irtózatoss birkozója. Ez bujkál a mondat hideg rövidsége mögött s ezért nem lehet hinni a kurta, hűvös mondatoknak.

Egy „roppant magányos” áll majd előtünk, aki Adyval együtt „ifjú szívekben él”. Bozontos homloka mögül számumszerűen tör elő a lélek dinamikája. Félt-e még bennünket, pazarolja-e még erejét arra, hogy félkarral fölemelje „áldva-átkozott” fajtáját...? Mi, fiatalok hiszünk benne: tudjuk, hogy Szabó Dezső nem hiába emelt föl szavát és kezét ott, ahol a lelkek vihara száguld a puszták fölött...

Kalmár-Maron Ferenc.

A városok közötti forgalom fokozásáról tárgyal a Magyar Városok Országos Szövetsége

(A Délmagyarország munkatársától.) A Magyar Városok Országos Szövetségének idegenforgalmi szakosztálya május 3-án kongresszust tart Budapesten. A gyűlésen napirendre kerül mindaz a fontos és aktuális kérdés, amely a városok közötti fogalom kiszélesítését és fokozását célozza. Tárgyalások indulnak meg a vidéki szállodák belső idegenforgalmának lényeges emelése érdekében is. Ez a megcsappant külföldi idegenfogalom miatt csak úgy lehetséges, ha a városok egymás között kiépítik a belső vándorforgalmat és kihasználják annak minden adottságát. Ebben az irányban most megtették a kezdő lépéseket: 18 nagyobb város megalapította az idegenforgalmi szervezetet, amely a közeljövőben már konkrét javaslatokat terjeszt elő és azokat megvitatás tárgyává teszi a budapesti szakosztályi közgyűlésen. Szeged, mint alapító város szintén résztvesz a szervezet munkájában s egyik érdekes terve az, hogy a városok közötti kapcsolat minél szorosabbá való kiépítését tisztviselőcsere útján tegye hatékonyabbá.

Kerékpárosok!

Előrendű kerékpárokat engedelményes árban részletre adom. Gumikat alkalmasságok most filléres Szántó Sándor nál árban kaphat Szeged, Kiss D. utca KISS U. 2.

Üzletemet

május havában Kölcsey-utca 5. szám alá (Fonyó világítási üzlettel szemben)

helyezem át

Üzlethelyiségem kiadó, 1 National cassa és Wertheim cassa eladó.

Kovács Henrik

445 papír kereskedés

Kározs-u. 18.

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ RT.

SZEGED, CSÉKONICS és KISS-UTCA SAROK

ÉLELMISZEREK

Fagylalt lap 10 drb	--24
Fagylalt tölcser 30 drb	--24
Krém csokoládé 10 deka	--24
Rum draszté 10 deka	--24
Köménymag 10 deka	--24
Törött, vagy egész bors 4 deka	--24
Sütőpor 3 levél	--24
Citrom 4 drb	--24
Nyári draszté 10 deka	--20
Menthol draszté 10 deka	--20
Krém dessert 10 deka	--28
Burgonyacukor negyed kg	--28
Rum praliné 10 deka	--28
Családi csokoládé 1/10-es	--30
Tejcsokoládé 1/10-es	--34
Förkölt magyaró 10 deka	--35
Mandula 10 deka	--42
Mogyoróból 10 deka	--48
Maláta kávé 1 kg	--58
Mazsola fél kg	--68
Mogyorós csokoládé 1/6-os tábla	--68
Japán rizs 1 kg	--78